

Voortgangsnotitie Grondwateronttrekking Delft-Noord 2023

Aanleiding

Op de locatie van DSM in Delft-Noord vindt sinds 1916 een grondwateronttrekking plaats. Oorspronkelijk werd het grondwater gebruikt als koelwater voor de industrie, maar dat was na 2009 niet meer nodig. De onttrekking is toen overgegaan naar de Gemeenschappelijke Regeling Beheer Grondwateronttrekking Delft-Noord (GR) en sinds begin 2016 ligt het eigenaarschap en beheer bij de gemeente Delft. De grondwateronttrekking verstoort de natuurlijke grondwaterstanden in de regio, werkt bodemdaling in de hand en kost jaarlijks veel geld. Redenen voor Delft om de onttrekking te willen verminderen en te streven naar het geheel uitzetten van de installatie. Het plotseling stoppen van de onttrekking kan leiden tot abrupt stijgende ondiepe grondwaterstanden en waterdruk in de regio en het onregelmatig zwellen van de ondergrond (bodempijging). Dit kan ongewenste effecten op gebouwen, constructies, waterkeringen en infrastructuur tot gevolg hebben. Om dergelijke ongewenste situaties en mogelijke schade te voorkomen heeft Delft in 2017 besloten te starten met een zeer geleidelijke en zorgvuldige afbouw van de grondwateronttrekking. Er zijn nu vijf afbouwstappen gezet (in 2017, 2018, 2019, 2020 en 2022). In 2021 is een jaar rust gehouden in de afbouw. Voor 2023 wordt een zesde afbouwstap voorgesteld.

Deze notitie heeft tot doel:

- Te informeren over de opgave om de grondwateronttrekkingsinstallatie op het terrein van DSM te amoveren.
- Te informeren over de geboekte voortgang van de in 2017 gestarte afbouw.
- Het besluit over het uitvoeren van de zesde afbouwstap in 2023 toe te lichten.

Beleidsuitgangspunten

Uit eerder onderzoek is naar voren gekomen dat het afbouwen van de onttrekking mogelijk invloed kan hebben op de stabiliteit van waterkeringen, het zoutgehalte van oppervlaktewater, het verspreidingsgedrag van oude bodemverontreinigingen, bodembeweging (bodempijging) en het niveau van het ondiepe grondwater (wateroverlast).

Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft aangegeven dat alle waterkeringen voldoende robuust zijn om de afbouw zonder problemen te doorstaan. Ten aanzien van het zoutgehalte van het oppervlaktewater wordt met het routinematige meetnet voldoende vinger aan de pols gehouden. Doordat er minder grondwater wordt onttrokken, vermindert ook de aanzuigende werking in de wijde omgeving op de omliggende bodemverontreinigingen zodat hier geen problemen te verwachten zijn. Daarmee blijven er bij een zeer geleidelijke en zorgvuldige afbouw twee aspecten die van Delft aandacht vragen over, te weten een mogelijke ongelijkmatige stijging van de bodem en mogelijke wateroverlast door ondiepere grondwaterstanden. Hiermee zijn vele belangen gemoeid en gezien de unieke situatie in Delft is er vooraf niet op alle vragen een pasklaar antwoord voor handen.

Door de afbouwstappen nauwgezet te monitoren wordt steeds beter inzichtelijk of de grondwaterstanden en andere parameters naar verwachting reageren of dat er mogelijk afwijkingen gaan optreden. Op basis van dit groeiende inzicht wordt het afbouwtempo nader bepaald, afgestemd met de omgeving en het bevoegd gezag en worden eventueel maatregelen getroffen. Kortom, de gemeente Delft zal de onttrekking met beleid afbouwen en het beleid hieromtrent zal zich komende jaren steeds verder uitkristalliseren. In 2020 zijn de beleidsuitgangspunten voor het laatst geactualiseerd en voor 2023 is er geen aanleiding om deze aan te passen. Deze uitgangspunten worden hieronder kort toegelicht.

- a. Afbouwen van de grondwateronttrekking verloopt zeer geleidelijk en zorgvuldig over een tijdsperiode van ten minste 10 jaar en beoogt een volledige stopzetting van de grondwateronttrekking op termijn.
- b. De gemeente Delft richt haar monitoring tijdens de afbouw op bodemstijging en wateroverlast.
- c. Open en transparante communicatie, informatievoorziening en zorgvuldige besluitvorming met voldoende ruimte voor input van belanghebbenden.
- d. Het afbouwtempo wordt bepaald op basis van de onderstaande aspecten en criteria:
 - i. Resultaten van de concrete monitoringsgegevens en het voortschrijdend inzicht in het daadwerkelijke gedrag van het grondwater- en bodemsysteem.
 - ii. In een gebied mag de snelheid van eventuele bodemstijging de snelheid van de eerder met het monitoringsprogramma gemeten bodemdaling in dat gebied niet overschrijden.
 - iii. Criteria voor de mate waarin grondwaterstanden tijdens een afbouwstap van de prognose af mogen wijken. Deze criteria worden per afbouwstap vooraf aangegeven.
- e. Voor schade als direct gevolg van het afbouwen van de grondwateronttrekking is er een Nadeelcompensatieregeling Afbouw Grondwateronttrekking Delft opgesteld.
- f. Ten aanzien van grondwateroverlast treft de gemeente Delft tijdig maatregelen in de openbare ruimte op die plekken die voor de afbouw van de grondwateronttrekking gevoelig zijn. Buiten de openbare ruimte treft de gemeente geen maatregelen.
- g. De gemeente Delft spreekt perceeleigenaren en woningbezitters aan op de eigen verantwoordelijkheid voor waterdichte huizen en het ontwateren van percelen in de voor de afbouw van de onttrekking gevoelige gebieden.
- h. Het aanpakken van wateroverlast valt onder de brede regie van het toekomstbestendig maken van de gemeente Delft ten aanzien van de voortschrijdende bodemdaling en klimaatverandering.

Amoveren van de grondwateronttrekkingsinstallatie bij DSM

Op 28 januari 2022 werd op het terrein van DSM de laatste grondwaterbron uitgezet. In de oorspronkelijke vaststellingsovereenkomst die de gezamenlijke overheden (verder GR) met DSM in 2009 sloten, was opgenomen dat de grondwateronttrekkingsinstallatie eigendom werd van de GR. Daarbij is afgesproken dat na gebruik en uiterlijk in 2028 de installatie conform vergunning geamoveerd dient te worden door de GR. Per 1 januari 2016 is de GR opgeheven en heeft de gemeente Delft het beheer en eigendom van de onttrekking overgenomen. En dus staat nu de gemeente aan de lat om de installaties uiterlijk in 2028 te amoveren. Omdat het amoveren van de installatie op het DSM-terrein veel afstemming vraagt met de gebruikers van het terrein is een

samenwerkingsovereenkomst gesloten. Binnen deze overeenkomst wordt het amoveren van de installatie gezamenlijk voorbereid. Tijdens deze voorbereiding bleek er onvoldoende kennis te zijn over bodemvervuilingen en de ligging van kabels en leidingen op het terrein van DSM om een project op te kunnen begroten. Daardoor blijken kosten en risico's lastig scherp te krijgen. De gemeente en DSM voeren gesprekken over hoe het amoveren vorm moet worden gegeven. Wel zijn in 2022 alle putten conform de vergunning verwijderd en afgedicht waarmee aan de vergunningsvereisten omtrent amoveren is voldaan.

Voortgang afbouw, stand van zaken

Monitoring

Van het oorspronkelijke debiet is nu 50% afgebouwd. Om te kunnen volgen hoe de afbouw zich voltrekt, is er sinds 2014 een intensief monitoringsprogramma actief waarover jaarlijks wordt gerapporteerd. Gedurende vijf jaar heeft de gemeente Delft de grondwateronttrekking afgebouwd. In 2021 is een rustpauze ingelast. Van zowel de afbouw als de rustpauze zijn de effecten nauwgezet gevolgd. In 2022 speelde twee effecten op de grondwaterstanden. Ten eerste verschoof in januari het zwaartepunt van de grondwateronttrekking wat richting het westen, omdat de oostelijk gelegen bronnen van de oude installatie uitgezet werden. Daarnaast werd er een afbouwstap doorgevoerd in de zomer. Deze stap werd iets later in de zomer doorgevoerd dan eerdere afbouwstappen om de reactie van de omgeving op genoemde verschuiving uit januari 2022 goed te kunnen monitoren. Uit de monitoringsrapportage over 2022 blijkt dat de diepe grondwaterstanden zich naar verwachting hebben ontwikkeld. Daarbij blijkt dat de oorspronkelijke bodemdaling is afgeremd zonder dat er substantiële bodemstijging heeft plaatsgevonden door zwel. Kortom, het is volgens plan en naar verwachting gelopen. Om ook in 2023 een volgende afbouwstap te zetten hoeven er geen aanvullende mitigerende maatregelen getroffen te worden, anders dan al voorzien.

Communicatie

De gemeente Delft heeft in 2022 wederom invulling gegeven aan het uitgangspunt *“Open en transparante communicatie, informatievoorziening en zorgvuldige besluitvorming met voldoende ruimte voor inbreng van belanghebbenden”*. Structureel organiseert de gemeente informatiebijeenkomsten voor bewoners, stakeholders en de mede-overheden. Deze hebben in 2022 weer plaatsgevonden. Belanghebbenden (waaronder DSM) zijn geïnformeerd over de voortgang van de afbouw van de grondwateronttrekking. De website www.delft.nl/grondwateronttrekking is actueel en compleet. Hier zijn ook de onderzoeks- en de monitoringsrapporten te vinden. Via de website <https://www.diver-hub.com/public/> is het burgerportal te openen met daarin de meest recente stijghoogtes (grondwaterstanden) van het grondwatermeetnet van Delft.

Besluit zesde afbouwstap

In de onttrekkingsvergunning is een bepaling opgenomen dat een voornemen tot afbouw van de onttrekking de goedkeuring behoeft van het bevoegd gezag. De gemeente Delft heeft in 2022 de zesde afbouwstap voor in 2023 gemeld aan het bevoegd gezag. In de melding is onderbouwd dat – op basis van de ervaringen in de eerdere jaren- bij een zesde afbouwstap geen problemen of noodzaak voor aanvullende mitigerende maatregelen worden voorzien.

De geplande afbouwstap is totaal 120 m³/uur. Deze wordt in drie maandelijkse stapjes van 40 m³/uur doorgevoerd, waarbij wederom intensief gemonitord wordt.

De gemeente wil als vergunninghouder voorzichtig te werk gaan en eventuele veranderingen al waarnemen vóór dat er mogelijk schade ontstaat. Het bevoegd gezag (Provincie Zuid-Holland, gedelegeerd aan Omgevingsdienst Haaglanden) heeft toestemming gegeven voor de aangevraagde zesde afbouwstap en daarbij (in nauw overleg) ook voorwaarden verbonden aan hoe er tussentijds gemonitord en gerapporteerd dient te worden. Hierbij wordt ook aangegeven op welke wijze wordt omgegaan met onverwachte resultaten in de meetgegevens tijdens de afbouwstappen. Het komt er in het kort op neer dat er bij onverwachte situaties eerst nader onderzoek gedaan wordt voordat een volgend afbouwstapje wordt uitgevoerd. Voorafgaand aan de afbouwstap en aan het einde van de afbouwstap wordt evenals vorige jaren een Quick scan uitgevoerd om de ontwikkelingen op de voet te volgen.